

Особено мнение на съдията Пенчо Пенев

Считам за недопустимо искането на групата народни представители за тълкуване на чл.164 от Конституцията. Тълкувателният въпрос е поставен така: "Нарушава ли се чл.164, ако освен основните елементи, вписани в герба на Република България, изображението съдържа и допълнителни". Тази явно неиздържана формулировка на групата депутати бе коригирана от Конституционния съд, който прие, че по същество питането е в смисъл "изчерпателно ли са описани елементите (съставките) на герба на Републиката в чл.164 от Конституцията". Считам, че и така квалифицирано, искането е недопустимо.

За да бъде допустимо едно искане по чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията, необходимо е да се посочи какви точно проблеми създава смисловото значение, произтичащо от съответния конституционен текст, които исканото тълкуване трябва да реши. Да се тълкува, значи да се разкрива точният смисъл на една норма. В случая се иска тълкуване на чл.164 от Конституцията, който гласи: "Гербът на Република България е изправен златен лъв на тъмночервено поле във формата на щит". Текстът е ясен и не поражда никакви съмнения относно смисловото му съдържание. Конституционният съд не би могъл да каже нищо повече или по-малко от това, което е казано. Липсва логическа и правна опора с оглед на систематиката и граматиката на текста за разсъждения относно това, изчерпателно ли са изброени елементите на герба в чл.164 или не.

Изхождайки от смисловото съдържание на текста на посочената конституционна разпоредба и като се има предвид естеството на направеното искане, не е трудно според мен да се стигне до извода, че липсва правнорелевантно очертан предмет на тълкуване. За да има такъв предмет (в смисъл на *causa*, цел), като необходимо условие трябва да е налице неяснота или правен проблем, който да произтича от смисловото съдържание на нормата. Тогава тя трябва да бъде изяснена и поставена в съответствие с действителните, но зле изразени намерения на конституционния законодател. Едно такова разкриване на точния смисъл на една норма става с аргументи, извлечени от самия текст, от граматическите му особености, логическия строеж на изречението, мястото на нормата в акта, съображенията и мотивите при

приемането на нормата, съотношението ѝ към други норми и правни принципи, върху които почива смисловото и правното единство на акта като цяло и т.н. Нищо от този богат апарат за тълкуване не е използвано и не се намира в мотивите към решението на съда.

Не е без значение да се отбележи, че в постоянната си практика Конституционният съд приема, че абсолютно условие за допустимост на едно искане по чл.149, ал.1, т.1 е наличието на "неяснота относно съдържанието на нормата в цялост или в определени нейни части и при нейното прилагане в определена област" (вж. мотивите по к.д. № 14/92 г.). От такива изисквания винаги се е стремил да се ръководи Конституционният съд при разглеждането на делата, образувани на основание чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията. Нещо повече, по к.д. № 5/94 г. Конституционният съд отказа да тълкува чл.28 от Конституцията по повод питането, дали текстът изключва възможността за налагане на смъртно наказание с мотивите, че от Конституционния съд се иска нещо, което надхвърля тълкувателните му правомощия. По това дело гласувах с особено мнение, което и сега поддържам. По него имаше според мен правен проблем и допустим тълкувателен въпрос в много по-голяма степен, отколкото такива могат да се открият по настоящото дело. Правя съпоставката не самоцелно, а за да насоча вниманието върху стабилността в практиката - изискване, което трябва да съпътства неизменно работата на Конституционния съд.

С решението по делото се приема, че "разпоредбата на чл.164 от Конституцията определя основните елементи на държавния герб на Република България. Не съществува конституционна забрана Народното събрание да приеме други елементи към основните при утвърждаване на държавния герб". Считам, че самото деление на елементите на "основни" и "други" няма нормативна опора и по същество е неправомерно.

На първо място, липсва критерий за определяне на "другите" (допълнителните или второстепенните) елементи. Веднага възникват въпроси, на които е трудно да се даде отговор. Какво трябва да е съотношението на "другите" към "основните" елементи в количествено и качествено отношение? Не съществува ли опасност "другите" елементи да изместят или обезсилят "основните"? Каква ще е мярата в това съотношение?

На второ място, делението на "основни" и "други" елементи създава недопустима двойственост в правния режим. "Основните" елементи ще се определят от

конституционния текст с всички произтичащи от това последици, включително, че промяна на тези елементи може да се прави само с изменение на Конституцията. "Другите" елементи ще имат по-ниска степен на нормативно регулиране, тъй като ще могат да се въведат според решението на Конституционния съд с решение на Народното събрание или със закон, а това означава и че ще могат да бъдат променяни по същия ред. Този дуализъм е недопустим, тъй като материята относно герба, който е основен в символиката на държавата, трябва да бъде трайно и единно регулирана.

Липсва конституционноправна опора за провеждане на деление на елементите на герба на "основни" и "други". Недопустимо е да се въвежда такова деление по тълкувателен път, още повече, когато при това се създават проблеми за единството и стабилитета на правния режим.

По изложените съображения считам направеното конкретно искане за тълкуване на чл.164 от Конституцията за недопустимо. Текстът е ясен в смисловото си съдържание и допълването му по тълкувателен път води до надхвърляне правомощията на Конституционния съд.

Иначе при конкретното художествено реализиране на герба е възможно да се въведат художествени елементи към описаните в чл.164, доколкото не противоречат на конституционния текст като цяло. Това е въпрос на художествена и естетическа интерпретация. С решението или закона Народното събрание би трябвало да приеме конкретния герб като цялостна и единна художествена композиция без текстуално въвеждане на "други" елементи извън залегналите в чл.164 от Конституцията.